

11. İnsan tanrıların yönetemediği doğanın hep var olan diğer tanrıları; Helios, Selene, Eos ve doğadaki devinimin diğer üçlü sembolleri Horalar, Mousalar, Graia'lar

Pantheon'un insan nitelikli tanrıları dışında aslında evrenin düzenini temsil eden bazıları pantheonun doğuşundan önce olan, bazıları da sonradan eklenen ikinci derece tanrılar daha çok doğayla bağlantılı olmakla beraber soyut ve somut kavramları temsil ederler. Bunları temelde; 1) Gök ve Hava Tanrıları, 2) Su Tanrıları 3) Toprak, Orman, Kır Tanrıları 4) Kompozit/Karışık Varlıklar olarak gruplandırılabilir.

HELİOS:

Gök ve Hava tanrıları arasında en sık karşımıza çıkan figür Helios'ur. O Olymposlular'ın değil, Gaia ve Uranos gibi titanların kuşağındandır. Helios güneştir ve Eos/Şafak ile Selen/ Ay'ın kardeşidir. Tamamen doğaya ait bir ögenin tanrılaştırılmış hali olan Helios'un hikayesi tabi ki güneşin insanlar gözünde görünümü ve etkisini anlatır. Öyle ki Helios her sabah Şafak'ın hareketinden sonra biraz bekleyip hızlı atların koştuğu arabasıyla Hint ülkesinden çıkarak hızla yol alır, atları ve kendi yorulunca da parıltısını yitirip Okenaos'un sularına varıp oradaki sarayında dinlenir. Enerjisini topladıktan ve atları dinlendikten sonra tekrar ışıldamaya başlar ve tüm hızıyla tekrar aynı yola koyulur. İşte Helios'un kimliğinde anlatılan bu olay güneşin doğması ve batmasıyla dünyadaki gündüz geçi devinimini anlatır.

Diğer taraftan Helios'un ışığı her yeri aydınlattığı için bazı yerlerde adaletle ilgili tanrı olarak da kabul edilmiştir. Tasvirlerinde başında ışık huzmesi olan hareket halinde hızlı atların çektiği araba içinde genç bir erkek olarak karşımıza çıkar.

SELENE:

Helios'un kız kardeşi olan diğer bir gök tanrısı Selene'dir. Selene'de aydır. O da erkek kardeşi gibi bir araba içinde hızla yol alan genç ve güzel bir kadındır. Kardeşi Okenaos'a vardığında Selene yola çıkmıştır bile. Yani güneş battığında karanlık gece çöker ve geceyi yer yer zaman zaman ay aydınlatır. Selene'nin birçok aşk hikayesi vardır. Öyle ki karanlığın sağladığı avantaj tüm kaçamaklara izin verir. Bunlar arasında Zeus'la yaşadığı aşktan Pandia'yı doğurmuş, kırlar tanrısı Pan'la geçen kaçamakları yapmış hatta, dağlarda çoban olan ölümlülerle bile gönül eğlendirmiştir. Ancak çoban Edymion örneğinde olduğu gibi onunla beraber olan ölümlü sonsuz uykuya dalarak zamanından çok önce ölümü tatmıştır.

EOS:

Helios ve Selene'nin arasındaki ortanca kardeş ise Eos'tur. Eos şafak tanrıçasıdır. Homeros anlatımlarında ona "gül parmaklı" diye lakap takmıştır. Çünkü Eos ay çekilip güneş gelmeden önce evrene ayak basar, çiğ tanelerini dağıtır ve büyüleyici bir kızılılıkla Helios'un yolunu açar ve aynı şekilde kızılık sonrası renk cümbüşüyle Selene'nin gelişini müjdelir.

Onun da kardeşi gibi birçok aşk macerası vardır. En bilineni Ares'le olanıdır. Öyle ki Aphrodite Ares'le yasak aşkında kocası ve diğer tanrılara Eos'un evreni renklere boyadığı flulukta yakalanmıştır. Bu Ares'e aşık olduğu için Eos'un tanrıçaya bir oyundur. Bu nedenle Aphrodite'de onu ömür boyu aşk acılarına mahkum etmiştir.

Aşık olmaktan vazgeçemeyen Eos durmaksızın beğendiği erkekleri kaçırmış ama Tithonos hikayesinde olduğu gibi bunlar arasında ölümlü olanların sonları hep acı verici olmuştur. Bunun içindir ki Eos kaybettiği, zarar verdiği aşık olduğu her aşkına ağlar ve bunlar

yeryüzüne çiğ taneleri olarak düşer. Ancak bu çiğ taneleri de yani sevgi de doğanın yeşermesine katkıda bulunur.

Anlatılan bu üç tanrı evrendeki birbirini tekrar eden gün düzenini ifade eder. Bununla birlikte zaman algısını oluşturan diğer devinimler de vardır. İşte bu devinim içinde yer alan periler gurubu da Horalar'dır.

HORA'lar:

Evrendeki gök cisimlerinin devinimi dolayısıyla mevsimleri ve saatleri temsil ederler. Horalar Zeus'la Themis'in kızları, Moira'ların kardeşleridir. Yani evrenin devinimi ve kader=evrensel değişmez kurallar birbiriyle sıkı sıkıya bağlantılıdır. Bu figürler de bir üçleme içindedir. İlki Eunomia=Disiplin, Dike=Adalet, Eirene=Barış. Bu halleriyle toplumsal yaşamda düzen ilkesini temsil ediyorlardı.

Fakat özellikle Atina'da bunlar Thallo, Aukso ve Kapro yani bitkilerin topraktan çıkıp yeşermesi, büyüüp meyve vermesi, tohumlarını tekrar toprağa döküp ölmeleri ya da toplanmalarını temsil eder şekilde kabul edilmişlerdir. Bu haliyle de doğanın işleyişinde bir sıralama bir düzeni temsil etmekteydiler.

MOUSA'lar:

Grek mitolojisinde evrenin düzenini sağlayan ögeler, hem somut hem de soyut yönleriyle büyük bir çeşitlikle, ciddi bir analitik dizge içinde ele alınmışlardır. Bunlar arasında Mousalar en büyük gruptur.

Harmonia ile Ouronos ya da Mnemosyne ile Zeus'un kızları olarak bilinen bu periler, dokuz kardeşlerdir. Bunlar şarkılarıyla Olympos'u neşelendiren ama aslında bir harmoni içinde devinimini sağlayan kızlar olarak hikayelerde geçerler. Herodotos, ünlü tarih kitabının bölümlerine bunların isimlerini vermiştir.

Kalliope=Destan, nazım; Klio=Tarih; Polhymna=Pandomim; Euterpe=Flütle çalınan nahme; Terpsihore=Dans; Erato=Lirik şiir; Melpomene=Tragedya; Thalia=Komedi; Ourania=Astronomi perileri olarak geçerler.

Tek başlarına hikayeleri yoktur ancak tüm zaferler ve kuruluş olaylarında ön plandadırlar, örneğin Olymposlular'ın Gigantlara karşı kazandıkları zaferden sonra yeni bir düzenin kurulması onların şarkısıyla başlar. Bunlar sadece müzik icra edip neşeli oyunlar oynamazlar bilgelik, hatiplik, ikna, matematik gibi tüm analitik uygulamalar bu perilerle kişilik bulmuştur. Fakat Grek Roma mitolojisinde zaman içinde Mousa grupları artmış Olympos Mousalarından başka Thrakia ve Boiothia Mousaları olarak çeşitlendirilmişlerdir.

GRAIA'lar:

Evrenin düzenini yansıtan bir devinimin vücut verilmiş halleri periler uzak Batıya gidildiğinde tıpkı oradaki ezoterik Artemis misterleri gibi gizemli hal almaktadırlar. Buradaki devinimin bir kesitini temsil eden Graia'lar üçlü ihtiyar cadı karakterleridir. Babaları yine titanlar anne ve babaları Olympos öncesi titanlar soyundan Phorkys ve Keto'dur. Yaşadıkları yer güneşin hiçbir zaman parlamadığı gece ülkesi olarak anlatılır. İsimleri Enyo, Pephredo ve Dino'ur. Büyücü ve bilici kadınlardır ve aynı zamanda uzak batıdaki yolların bekçiliğini yaparlar. Ancak üçü birden tek göze ve tek dişe sahiptirler, bunları sırayla kullanırlar. En bilinen hikayeleri Perseus'un Medusa'yı öldürmeye giderken yol üzerinde onlarla karşılaşması

sırasında geçer. Karanlık lar ülkesinde yolların bekçiliğini yapan Graia'lar Perseus'u engellemeye çalışırlar. Sırayla kullandıkları gözü değiştirirken birisi düşürür ve gözü kapan Perseus göle atarak onların ebediyen uyumalarını sağlar.

Bu üçlü grup Kelt ve İskandinav mitolojisindeki figürlerle bağlantılıdır. Özellikle Klasik dönem eserlerinin yoğun olarak etkilerinin görüldüğü ve o dönem figürlerini uyarlayan Shakespeare eserlerine Machbeth oyunu başta olmak üzere çok kullanılmış bilici, büyücü, cadı tipleridir.

ERYNS'ler:

Üçlü düzen perileri içinde yine karanlık cin gruplarından biri de Erynslerdir. Bunlar haşin mizaçlı acımasız kadınlardı ve onların hışmından korkulduğu için tıpkı Hades'te olduğu gibi isimlerinden bahsedilmez başka isimlerle anılırlardı. Erynsler aslında evrenin ilk oluşum evresinde Kronos'un babasını hadımı sırasında doğmuşlardır. Aslında ilkin Eryns tek bir figürken geç dönem hikayelerinde sayılarının üçe vardığı görülüyor.

Bunlar insan görünümlü tanrıların bile korktuğu onların emirleri altında olmayan cinlerdir. Eryns'ler üçleme haline dönüştürülünce tasvirleri de Gorgolar'a benzer saçları yılan olan ellerinde meşale tutan kadınlardır. İsimleri Alekto, Tesiphone ve Megaire diye geçer. Kin, öç ve ihaneti temsil ederler. Özellikle çıkış noktaları aile içi vefasızlık ve ihanettir. İnsanların huzurlu ve korkusuz bir hayat sürmemeleri için kahinlerin insanlara geleceği açıklamalarını yasaklamışlardır. Aslında bu figürler dialektik bir yorumla felsefeye de konu olmuşlardır. Öyle ki kin ve öç perileri olmalarına rağmen suç işleyenleri ve canileri özellikle işkence ederek cezalandırırlar. Yani insanları içindeki suç ve şiddeti tetikleyen korkudur ya da suç ve şiddet bundan çıkar. Diğer taraftan evrendeki ilahi adaletin sembolü olarak yine Erynsler anılır.